

Το Θρηνητικό μοιρολόι της Παναγίας

/ [Παράδοση](#)

Το Μοιρολόι ή Καταλόι της Παναγίας είναι ένα εντυπωσιακό μακροσκελέστατο ποίημα, που το συναντάμε σε περίπου 256 παραλλαγές σε όλη την Ελλάδα και χρονολογείται περίπου από τον 14ο - 15ο αιώνα.

Προσεγγίζοντας το μαρτύριο του Θεανθρώπου Ιησού με μια μοναδική ευαισθησία, το στιχούργημα αυτό αποτελεί έναν επιτάφιο θρήνο που περιγράφει κυρίως την άφατη θλίψη της Παναγίας για την άδικη σταύρωση του Μονογενή Της.

Μέσα από αυτό οι γυναίκες συμπαραστέκονται στην Παρθένο και ακολουθούν το Χριστό σε όλη την πορεία του από το δικαστήριο εμπρός στον Πιλάτο μέχρι την Ανάσταση. Συνήθως τραγουδιέται απο γυναίκες μετά την ακολουθία της Σταύρωσης τη Μεγάλη Πέμπτη, όταν οι γυναίκες μένουν στην εκκλησία να

«ξενυχτίσουν το νεκρό» ή μπροστά από τον επιτάφιο τη Μεγάλη Παρασκευή.

Αν και υπάρχουν κατά τόπους διαφορές, σε επί μέρους στοιχεία του τραγουδιού ή στη μελωδική του εκφορά, η δομή και η φόρμα του Μοιρολογιού καθώς και η λειτουργία του παρουσιάζουν εντυπωσιακές ομοιότητες από την Κάτω Ιταλία μέχρι τον Πόντο και την Κύπρο.

Είναι χαρακτηριστικό πως σύμφωνα με πληροφορία που καταγράφεται στο βιβλίο του Samuel Baud-Bonny (Δοκίμιο για το Ελληνικό Τραγούδι, Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα, Ναύπλιο 1984), ακόμη και «τουρκόφωνοι Χριστιανοί, οι Καππαδόκες από τα Φάρασα και τα Σύλατα τραγουδούσαν στη τουρκική γλώσσα το Μοιρολόι της Παναγίας.

Κάποιοι θεωρούν το μοιρολόι της Παναγίας σαν τα θρηνητικά κάλαντα της Μ. Παρασκευής. Στην Σκιάθο το λένε την Μεγάλη Πέμπτη ομάδες παιδιών, που γυρνούν από σπίτι σε σπίτι, κρατώντας καλαμένιους σταυρούς στολισμένους με λουλούδια της άνοιξης.

Στο Παλαιοχώρι της Λέσβου παλιά θεωρούσαν καλό να λένε το μοιρολόι της Παναγίας τρεις φορές τη μέρα, όλη τη Σαρακοστή. «Έκαναν τις δουλειές τους το βράδυ κι έλεγαν της Παναγίας το καταλόγι, πολλές φορές δακρύζοντας για τον πόνο της Μάνας του Χριστού».

Ο Φώτης Κόντογλου σε κείμενό του με τίτλο «Σήμερα κρεμάται», παραθέτει αυτούσια την πιο γνωστή και διαδεδομένη παραλλαγή του Μοιρολογιού της Παναγίας:

Σήμερα μαύρος ουρανός,
σήμερα μαύρη μέρα,
σήμερα εσταυρώσανε,
τον πάντων βασιλέα.
Σήμερα όλοι θλίβονται
και τα βουνά λυπούνται.
Σήμερα έβαλαν βουλήν
οι άνομοι Εβραίοι,
οι άνομοι και τα σκυλιά
οι τρισκαταραμένοι.
Σαν κλέφτη τον επιάσανε
και σαν φονιά τον πάνε

και στου Πιλάτου τις αυλές
εκεί τον τυραγνάνε.
Κι' η Παναγιά η δέσποινα
κ' οι άλλες οι γυναίκες
έπιασαν το στρατί στρατί,
στρατί το μονοπάτι.
Το μονοπάτι τς' έβγαλε
μεσ' στου ληστή την πόρτα.
Τηρά δεξιά, τηρά ζερβά,
κανέναν δεν γνωρίζει.
Τηρά και δεξιώτερα
βλέπει τον Άγιο Γιάννη
-Άγιε μου Γιάννη Πρόδρομε
και βαπτιστή του γιού μου
μην είδες τον υιγιόκα μου
και σένα δάσκαλό σου;
-Δεν έχω γλώσσα να σου πω
γλώσσα να σου μιλήσω,
δεν έχω χεροπάλαμο,
για να σου τονε δείξω.
Βλέπεις εκείνον τον γυμνό,
τον παραπονεμένο,
οπού φορεί πουκάμισο
στο αίμα βουτημένο;
Οπούναι τα ματάκια του
ραμμένα με μετάξι,
κι οπού φορεί στην κεφαλή
αγκάθινο στεφάνι;
Εκείνος είναι ο γιόκας σου
και μένα δάσκαλός μου.